

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY.

Az erdélyi méhészek
egyesület
szakfolyóirata.

Megjelenik havonként
Kolozsvárt

Még mintegy 38 métermázsa szép tarlóvirág-méz eladó a „Szétekintő Méhész“ szerkesztőség sajtényi méhtelepén. Ára métermázsként 50 frt. 5 klg.-os postadoboz 3 frt 20 kr. Nagybani rendelésnél a méz 1/2 métermázsás [uj bádogszállító-edényben szállítatik

— A méz tisztaságáért jótállást vállal a szerkesztőség —

Raj eladás!

A híres bánáti és olasz méh keresztezéséből származó rajokat termékeny anyákkal szállít a «Szétekintő Méhész» szerkesztősége, Sajtény, szállítóláda és mézzel együtt 4 forintért. A rajok 1 kilogramm tiszta méhsúlyuk (mintegy 10.000). o o o o o o o o o o o o o o o o

Világhirű!

a „REKORD“ festészeti műintézet a kiválóan sikerült életnagyságu arczképeiről, melyeket elismert művészek által készített. Számos (kir. közjegyző által hitelesített) elismerőlevél a világ minden tájáról. o o o o o o o o o o

Elsőrangú képek árai:

Olaj, aquarell- és pastellfestésben fénykép után 48–63 cm. nagyságban, ára — — — 20 korona.
Legfinomabb kivitelű Blom-, Platin és krétarajz ára — — — — — 5 korona.

Részletes árjegyzék bérmentve.

Egy életnagyságu képet készítünk mindenkinek teljesen ingyen, ha részünkre 3 rendelést szerez és azokat egyenkint vagy egyszerre beküldi. o o

„REKORD“ festészeti műintézet,
Budapest, VII., Rottenbiller-utca 46. 1—20

Legkitünőbb óvszer a nap
és szél befolyása ellen a

„LILI-CRÈME“

Bámulatos gyors hatásu. Zsirmentes, miért is nappal is használható. Az arcot fehérré, simává és üdévé teszi, a szeplőket ettünteti.

„Lili-Crème“ ára 1 korona.

„Lili-pouder“ ára 1 kor. 20 fill.

„Lili-szappan“ ára 70 fillér.

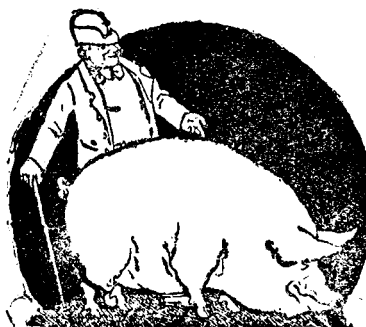
Kapható a készítő:

1—5

Dr. HINTZ GYÖRGY „Vörös-kereszt“ gyógyszer-tárában Kolozsvárt, I. Mátyás király-tér 27. szám.

Gazdák figyelmébe!

3—6

Manhattan tápporral.

Manhattan nélkül.

Aki sertéseit gyorsabban akarja felhizlalni, aki tehenetől és kecskétől több és jobbminőségű tejet akar, aki erős igavonó barnokat és tüzes lovakat akar, egyszóval aki jövedelmezőbb állattenyésztést akar, az

MANHATTAN

használjon

utánvételt, hogy a legkisebb gazda is meggyőződhessen a Manhattan por bámulatos hatásáról.

Központi főraktár: Manhattan Electrophor Vállalat — Budapest, VIII., Agjteleki-utca 15/E.

Tűzmentes pénzszekrények.

REMÉNYIK L. és FIAI

VASKERESKEDÉSE

KOLOZSVÁRTT, FÖTÉR.

Legjobb fajta vinar- és istálló-lámpák.

Vasbútorok nagy választékban.

Ajánlom jól berendezett raktáromat mindenemű **méhészeti cikkekben**; u. m. országos méretű **Bodor-féle kaptárok**, legjobb minőségű **műlép, javított mézpörgetők**, **Hannemann-féle rács**, herefogók, **keretfogók**, méhészpipa, dohányzó- és nem dohányzóknak, méhészsipkák, kaucsuk-keztyűk és mindennemű lép- és sejt-kések nagy választékban.

Mezőgazdasági és kertészeti cikkekből különösen ajánlom a legjobb minőségű **vasekéket**, kézi kukoricza-morzsolót, amerikai aczélvillákat, kaszákat, sarlókat, gereblyéket, amerikai szénafűrészeket. Továbbá kerti fűrészeket, kerti ollókat és szemző késeket.

Végül tölhivom b. figyelmét **konyhaberendzési és háztartási** cikkeimre, melyek közül ajánlok különféle vajverő-gépeket, amerikai fagyaltgépeket, ruhamángoló és facsaró gépeket, kitűnően zománczolt lemez- és öntött edényeket. Raktártartok még valódi berndorfi alpacca és alpaccaezüst evőszerekből és nickel edényekből.

Vidéki megrendeléseket azonnal és pontosan eszközlöm.

Kiváló tisztelettel:

Reményik L. és Fiai.

8-12

Ló- és marhanyíró-ollók.

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt, Kossuth Lajos-utca 10

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Az erdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részéről évi 4 korona. A lap előfizetési ára egész évre 8 korona.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny” szerkesztőségéhez Kolozsvár, Hosszu-utca, címzendők. Reklamációk, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc titkárhoz Kolozsvár, Honvéd-utca, a pénzküldemények Zsögön Rác Mihály egyleti pénztárnokhoz Kolozsvár, Mátyás király-tér Bánffy-palota intézendők.

Hirdetés díja: garmond soronként 16 fillér, egy egész oldal: 6 Kor., féloldal 3 Korona 20 fillér; negyed oldal 1 Kor. 60 fill. Egyleti tagok és féléves hirdetések 10 százalék egész éves hirdetések 15 százalékos leengedésben részesülnek. A hirdetési díjak előre beklendők.

A kéziratokat nem adjuk vissza

Felelős szerkesztő: dr. Nagy Gejza.

Egyesületi élet.

Igazgató-választmányunknak szeptember hó 3-án tartott üléséről az alábbiakban számolunk be.

Elnökölt: Dr. Nagy Gejza, h. ig. alelnök.

Jegyzett: Dr. Balázs Ferencz, titkár.

Jelenvoltak: Csiki J. János, Benkő Benedek, Zsögön Rác Mihály pénztárnok és Geltch Lajos v. tagok.

A július hó 16-án tartott választmányi ülés jegyzőkönyve felolvasatván, annak hitelesítésére Benkő Benedek és Zsögön Rác Mihály kérték fel.

Azután dr. Balázs Ferencz titkár a gödöllői tanulmányuti kirándulásról tett jelentést

A titkár felolvassa erre Szatmárvármegye gazdasági egyesület méhészeti szakosztályának szept. hó 8-án tartandó rendes őszi vándorgyűlésére való meghívást s kéri a választmányt, határozzon, küldjön-e ki az egyesület kebeléből képviselőt?

Többek hozzászólása után a választmány kimondotta, hogy tekintettel azon körülményre, miszerint a gyűlés programja egyesületünkkel közölve nem lett, az egyesület kebeléből a vándorgyűlésre képviselőt nem küld ki s erről nevezett egyesületet megfelelő módon értesíti.

Azután Zsögön Rác Mihály teszi meg jelentését az egyesületi méhtelepre vonatkozólag s jelenti, hogy a f. évi április havában

átvett méhcsaládok számát 25 %-al szaporította. A f. évi mézhozamot $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és 1 klg. os üvegekben elhelyezve eladás végett a méhészeti telep jelenlegi felügyelőjének Pálffy Józsefnek átadta.

Erre ugyancsak Zsögön Rácz Mihály felolvassa a pénztári jelentését, melyet a választmány tudomásul vett.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

Dr. Balázs Ferencz,
egyl. titkár.

Méhész-estélyek.

A legutóbbi választmányi gyűlés befejezése után egyik résztvevő tagtárs azzal az indítvánnyal állt elő, hogy az erősen lakadó egyesületi élet felélénkítése érdekében szükséges volna, ha a Kolozsvárt állandó lakhelyyel bíró méhészegyleti tagok a hét bizonyos megállapított napján valamely nyilvános helyen összejönnének, a hol egy pohár bor mellett az egyesület dolgai, de különösen a méhészet ügye pertraktáltassék s az itt előre már megbeszélt ügyek kerüljenek csak a választmányi gyűlés elé.

Az eszmét a jelenvolt tagok, mint ez már nálunk szokás, helyesléssel fogadták s nyomban megállapították, hogy társas összejövetel napja a legközelebbi szombat lesz, mely napon este 8 órakor az összejövetel a Szentegyház-utcai Schell-féle sörcsarnokban meg fog történni.

A lelkesedés azonban a szombati napig úgylátszik egy kicsit megcsappant, mivel az első összejövetelen Csiki J. János és dr. Balázs Ferencz tagtársakon kívül még csak egy méhész vett részt. Első kísérletnek nem épen biztató előjel, gondolták a jelenvolt tagok, mert a dolog megszokott rendje szerint azt kellett volna hinni, hogy az első összejövetel fényes sikerű lesz s a kedv csak lassanként fog alácsappani. De nem, itt ez másképen történt, mint nálunk rendszeren. Az első összejövetelen résztvevők aztán az állandó összejövetel helyéül a főtéri Ács-féle vendéglőt állapították meg. s folytatott érdekes eszmecsere után jó hangulatban este 11 órakor elváltak.

A milyen kevéssé biztató volt az első lépés, annál kellemesebb meglepetés ért bennünket, mikor f. hó 16-án este új összejövetelünk helyén hat tagtársunkon kívül még öt érdeklődő vendéget is volt szerencsénk üdvözölni, mely utóbbiak közül Ambrus

Dezső, Rucska Lajos, Thorday György helybeli és Lányi Imre székelyudvarhelyi lakósok azonnal az egyesület tagjai sorába is léptek. Isten éltesse ezen derék új tagokat!

Ezen összejegyzetelen több érdekes téma került megbeszélés alá, különösen a méhészkedésnek szövetkezeti alapra való fektetése, mely eszmét W. I. igen tisztelt tagtárs ur volt szives bővebben kifejteni. A kérdéshez Csiki J. János szakszerűen és annak praktikus oldalát megvilágítva beszélt, a mit a jelenlevők látható érdeklődés mellett hallgattak meg.

A szokásos, de felesleges felköszöntők elhangzása után a társaság tagjai éjfélkor abban a reményben, hogy a jövő szombaton tartandó összejegyzetel époly kellemes és tanulságos lesz, elváltak.

B.

Október havi teendők a méhesben.

Rendes körülmények között a méhek betelelése már szept. 15-ével megtörtént s így méhesünkben *a méhekkal* már nincs sok dolgunk. A kit azonban a betelelésben bármely körülmény akadályozott, az most már lásson alaposan és gyorsan hozzá, hogy a késedelmet helyrehozva, méheit az áttelelésre képessé tegye s e tekintetben kövesse lapunk augusztus és szeptember számában adott utmutatásokat, mert iam proxima ardet Ucalegon.

Ha az idő — mint ez a mostani hideg esők után várható — erősen lehülne, ezen esetben czélszerű lesz a meleg tartókat a mézürben s a kaptár ablaka mögé elhelyezni, nehogy a méhek kénytelenek legyenek a hirtelen időváltozás miatt egyszerre erősen összehuzódva a fiasítást elhagyni.

Miután az idén sok a darázs, ennélfogva legyen gondja a méhésznek, ezeket minden eszközzel pusztítani. Erre a célra legalkalmasabb szük száju borosüvegeket, melyekbe czukrosvizet helyezünk, a méhes közelében felállítani, melyekben ezen falánk állatok tömegesen megfogódnak. Nehogy azonban méheket is fogjunk, legyen gondunk arra, hogy ezen darázsfogókat csak a méhek röpülésének befejezése után, vagyis körülbelül esti 5 órától reggeli 7 óráig alkalmazzuk.

Most októberben a gyakorlott méhészt előnyösen vásárolhat méhtörzseket is és pedig sokkal olcsóbban, mint tavaszkor. A mé-

hész-könyvek ugyan a méhek vételét tavaszkor ajánlják, de ha a kezdő a méhek vételénél szakértő utbaigazítása szerint és ennek közreműködése mellett jár el, őszi éppoly kevésbé fog csalatkozni, mint tavaszkor. A kinek pedig szakértő méhésznél s ennek rendelkezésére, az csakis elismert becsületes méhésznél s ennek kifejezetten megígért kezesség mellett vásároljon méheket.

U. V

A legegyszerűbb, legjövödelmezőbb és legolcsóbb méhészkedés.

(Folytatás.)

A mult számban néhány vonással vázolt rakkaptár rendszerű kezelést, melyet — miután a méhek természetének leginkább megfelel — természetes rendszernek nevezhetünk, nemcsak a rakkaptárnál, hanem bármely kaptárformánál, de legelőnyösebben az Abend-féle kaptárnál is több-kevesebb eredménnyel alkalmazhatunk. Mielőtt azonban valaki ezen legjövödelmezőbb rendszerű kezelést más, mint rakkaptároknál kívánná alkalmazni, feltétlenül szükséges, hogy előbb tisztában legyen a rakkaptár rendszerű kezelés alapjával s csak azután lásson ahhoz, hogy ezen rendszer alkalmazása mellett üzemtervét megállapítsa.

Önként értetik, hogy a természetes rendszerű kezelésnél is éppoly, mint más kezelésnél is, mézhozam *csakis* erős családoktól várható. Tehát első gondunk legyen erős családokkal rendelkezni, amit szükség esetén akár őszi, akár tavaszi egyesítéssel is érhetünk el. A mint tavaszkor látjuk, hogy a család a két legelső keretsorban lévő költőtérben annyira fejlődött, hogy a legelső keretsor alsó léczzeit is már sűrűn ellepi, akkor a második keretsort a legmagasabb, vagyis 3 keretsoros kaptárnál a 3, 4 keretsorosnál a 4-ik keretsorba, a legelső keretsort pedig közvetlenül a legfelső alá helyezzük, kiváló gondot fordítva arra, hogy a keretek *ugyanabban* a sorrendben maradjanak, mint előbb voltak. A szabaddá lett sort aztán éppoly, mint a költőfiókok alá helyezendő fiókot, vagy tisztán sejt-közfal-as keretekkel, vagy pedig elől és hátul kiépített, közbül ellenben sejt-közfal-as keretekkel töltjük meg, ilyképen nyújtva a méheknek a természetes fejlődésükhöz szükséges teret. A méhek

ily kezelés mellett a mézet a kaptár tetejébe hordják, megtöltvén a kikelő fiasítás folytán üressé lett sejteket.

Elengedhetetlen követelmény, hogy a kaptárok teteje melegen tartassék, mivel a méhek a hideg méztérbe nem szivesen viszik a mézet.

A költőtérnek idejében való szakaszonkénti bővítésével hatatosan megakadályozhatjuk a méhek rajzási kedvét. Természetes, hogy ezt a czélt a négysoros Abend-féle kaptárnál tökéletesebben érhetjük el, mint a 3 soros országos egyleti álló kaptárnál, melyre nézve már általánosan el van ismerve, hogy inkább rajzásnak való, mint mézelésnek. A rakkaptárral szemben az oszthatatlan álló kaptár mindig hátrányban van, mivel kezelése mindig a költőtérbe illetve a népek életébe való erőszakos és gyakori beavatkozás igényel; hogy ezen beavatkozás pedig a népek fejlődését és munkásságát kedvezőtlenül befolyásolja, az ma napság már minden méhész előtt ismeretes.

Ezen közleményben a M. K. mult számának 145. l. 16. sorában azt irtuk, hogy »a főhordást a gyakorlott méhész nemcsak fiókok aláhelyezésével, hanem az anyarács alkalmazásával, még fiókok közbehelyezésével is fogja kihasználni tudni.« Erre nézve akarunk még néhány szót szólani.

Amint ismeretes, a hordásnak a nép fejlődésére imminens hatása van május hóban, a mikor a virány tetőpontját éri el, a törzsek rohamosan fejlődnek. Azon czélból, hogy a mézhozamot fokozzuk, szükséges mesterséges eszközökhöz nyulni s az anya munkaterét korlátozni. Czélszerűtlen volna azonban az anyát csak 4—6 félkeretre zárni, mivel ez ellenkeznék a természetes törvényvel; a czélt tökéletesen elérjük, ha az anyát egy 10 félkeretet magában foglaló fiókba zárva, a fiók fölé annak *egész felületét* befedő anyarácsot helyezünk, miáltal az anyát magát teljesen elzártuk a felső fiókoktól. Ezt az elzárást ott, a hol tavaszi és nyári hordás van, ajánlatos már május hó elején foganatosítani.

Eképen elérjük azt, hogy az anya csak a legalsó fiók keretében fog petézni. Ha a mütét kivitelekor a legalsó fiók telve volna fiasításos keretekkel, ezen esetben kikeressük az anyát s azt kiépített keretekkel felszerelt új fiókba tesszük, melyet anyarácsal lefedve, a költőtér *alá* helyezünk. Ilyképen eljárva elérjük,

hogy az anya képes lesz a családot kellő erőben megtartani, a nélkül, hogy augusztusban kénytelenek lennénk a speculativ etetéshez folyamodni. Az anyának egy fiókra való szorításával még azt is elérjük, hogy a nép rajzási kedvét a legtöbb esetben megszüntettük.

Ezen eljárással képesek vagyunk a mézhozamot a képzelhető legmagasabb fokra emelni, mivel a méhek tavaszkor a kikelő fiásítás által megüresedett sejteket azonnal megtöltik mézzel, erre pedig az anyarácscsal elzárt anya felett lévő 2—3 fiók elegendő helyet nyújt.

Hogy az anyát egy teljes fiókra kell zárni, annak oka abban rejlik, hogy a nép munkaképességét teljesen csak akkor fogja kifejteni, ha természetes állapotban, vagy ezt legalább megközelítő állapotban van. Sokan a mézhozam fokozására az anyának teljes eltávolítását ajánlják. Ez azonban oly erőszakos beavatkozás a népek életébe, mely rendesen több kárral, mint haszonnal jár, a mennyiben az eddig szerzett tapasztalatok szerint az anyátlan népek ugyan több mézet gyűjtenek, de a méz állítólag fedetlen marad, mely körülmény a méz eltarthatását károsan befolyásolja. Az általunk ajánlott anya elzárási módszernek célja: *a nép rajzási állapotát megelőző fokozottabb munkakedvét addig meghosszabbítani, míg maga a természet a rajzási hajlamot meg nem szünteti.*

Míg a rakkaptár rendszerű kezelésnél *anyarác alkalmazása nélkül*, a családok maguk idejében gondoskodnak az anyák kicseréléséről, addig *az anyarác alkalmazásával* magának a méhésznek jól felfogott érdeke az anyák 2—2 évenkénti kicseréléséről gondoskodni, mivel csak fiatal anyák képesek a fokozottabb igényeknek megfelelő erős törzseket garantálni. Magától értetődő dolog, hogy ily esetben *csakis* hibátlan s kellően megtermékenyedett fiatal anyákat szabad felhasználni.

Fiatal anyák nevelésére legcélszerűbb hazai méhünket felhasználni, mivel az idegenből hozott méhek, bárhonnan származtak legyen is azok, a mi magyar méheinkkel versenyezni képtelenek.

Azt is mondtuk, hogy a mézhozamot, fiókok *közbe* helyezésével is lehet fokozni. Ezen módszernél a közbe helyezendő fiókot *kiepített* keretekkel kell felszerelni s azt a *legfelső fiók alá* helyezni. Itt arra ügyeljünk, hogy a hordás hirtelen megcsappanása

esetén a legfelső fiókot azonnal — ha mézzel még nem is volna telerakva — elvegyük, mivel ha ezt nem tennők, a méhek a mézet széjjel hordanák.

Ha a rakkaptár rendszerű kezelést álló kaptároknál alkalmazzuk, akkor az anyát a legelső egész sorra zárjuk s az anyarácsot a legelső keretsor fölé helyezzük.

Ha az anyát a legelső fiókra szorítjuk s a hordás *igen jó*, ezen esetben gondoskodni kell arról, hogy a költőtért kellő időben egy fiók *alá* helyezésével bővítsük, mivel ha ezt nem tennők, a család rajzási állapotba kerülve rajt fog bocsátani; mely körülmény azonban a mézhozamra káros befolyással nem lesz.

A fent előadott módszer eredményei, valamint az a körülmény, hogy a rakkaptárral való méhészkedés mellett, a költő-tér az marad, aminek eredetileg és természeti törvény szerint maradnia kell t. i. szentély egy noli me tangere, annyira elütnek az eddigi kezelési rendszerektől, hogy ezt már könnyüése és gyors kezelhetése miatt, minden méhésznek, de különösen azoknak ajánljuk, akik méhesüket ujonnan berendezik.

K. M.

A röplyuk téli szükítése.

Balázs János méhész a »*Méhészeti Közlöny*« mult havi számában kérdést tesz föl arra nézve, hogy betelelés alkalmával, vagyis *télen át a röplyuk teljesen nyitva hagyassék-e, avagy szükítettessék?*

A röplyuk szükítését, esetleg nyitvahagyását a körülmények teszik függővé, így a feltett kérdésre vonatkozó választ nagyobb részt tehát az ahhoz való alkalmazkodásunk adja meg. Mert a természet igen sokszor összeütközésbe jön az emberi ténykedéssel és rendszerint ez utóbbi hátrányára.

Mi számítunk időt perczről-perczre s méreteket veszünk vonalról-vonalra, pontosan és nyugodtan hagyjuk helyben munkánkat abban a kielégítő reményben, hogy a mit most végeztünk, az a legjobb, legmegbízhatóbb cselekvés, holott ez csak a magunk elé képzelt bizalom. Idővel győződünk csak meg arról, hogy a természettel dacoltunk akkor, amidőn saját eljárásunkat helyeztük előnybe véle szemben.

Tehát, a midőn én itt véleményemet a tett kérdésre röviden közreadni óhajtom, előtérbe bocsájtom azon megjegyzésemet, hogy a sokszor szépen kiszinezve hangoztatott célszerűséggel és elő-

nyökkel bíró nagy alkotások mellett szigoruan ragaszkodom a természet követelményeihez.

Mielőtt méheimet telelőbe vinném, a röplyuk szabályozására az alábbi két pontot veszem irányadóul. Még pedig megfigyelem

1. a méhcsalád minőségét (népességi erejét);
2. a telelő helyiséget (hol a méhek elhelyezve lesznek).

A kaptárkérdés itt teljesen mellőzhető, minthogy évszázadokkal ezelőtt is ép oly sikeresen *teleltettek* át méheket a közönséges kaptárookban, mint a milyen sikert érünk ma el a különbé-különbözőbb rendszerű kaptárakkal.

Hogy azonban a hozzávetőleges számítást mindenki megtehesse, a szükséghez képest a jórészen minden méhészt által ismert orsz. méretű kaptárt fogom leírásomnál mintául használni.

Nézetem szerint a fent jelzett kaptárban levő törzst betelepítésénél, amely középszámítás szerint 16 keretet befedő népességgel bír, ha azt száraz, egészséges levegőjű pinczébe helyezük el, hol a hőmérséklet egyenletes s világosság és más egyéb — a méhek nyugalmát zavaró — elemek eltávolíthatók, elegendő, ha 5 cm.-nyi hosszúságú és 1 cm.-nyi szélességű nyílást hagyunk meg, azért mert az általános tapasztalat is bizonyítja, hogy az ilyen népességű családnál teljesen elegendő annyi levegő, amennyit e nyílás szolgáltat. Ha a pinczehelyiség mindazon előnyökkel bír, a melyeket előbb említettem és a telelésre vitt méhcsalád nagyobb népességű, úgy már feleslegessé válik a röplyuk elszűkítése, sőt egész határozottsággal mondható, hogy az a törzst hátrányára is válnék. De nagyobb nyílás sem szükséges, mint a milyen egy orsz. méretű kaptáron van alkalmazva, t. i. 10 cm. hosszú és 1 cm. széles. Ilyen helyiségben a méhek nem dermednek meg, egész télen át mozgásban vannak, a leluottakat ők maguk eltávolítják. Tehát nem kell attól félnünk, hogy a röplyuk szűk volta miatt méheink lefulladnak.

A szabadban vagy deszka alkotmányu védtelen méhesben telelőkre nem áll ez a szabály. Itt már inkább irányadók a vadméhek vagy a parasztkas méheinek természetstzerű munkálkodásai. Bár méheinket a hidegség ellen a lehetőség szerint eléggé megóvjuk szalmapárnával és más egyéb védelmi eszközök felhasználásával, de az egyenletes melegséget még nem vagyunk képesek méheinknek biztosítani, a mi pedig legfőbb feltétele a sikeres áttelelésnek.

Az ilyen helyen telelő kaptárak röplyukait nemhogy nyitva nem hagyom, hanem a méhcsalád népességéhez mérten a lehetőség szerint szűkíteni és szűkíteni is kell annyira, hogy abba csupán annyi külső levegő hatolhasson be, amennyit a méhcsalád képes felhasználni. Egy 16 kerettel bíró törzstnél egy cm.-nyi

nyílás is elegendő és fokozatosan nagyobb-nagyobb a népesség arányához képest. Ha nagyobb mennyiségű levegőt bocsátunk a kaptárba, a méhek által kifejtett meleg levegőt teljesen lehűti és csapadékká fejlődve, a lépekre lerakódik. Már pedig a deszkából épült méhesekben a levegőváltás gyakoribb s az enyhébb napokon a kaptárban kifejtett melegség éjjelekre ismét lehül, minélfogva száraz egészséges levegőt nehezen, csakis pontos és kettőz-tetett figyelemmel tudunk biztosítani méheinknek. Nagyon sokszor a vérhast is ez a nyirkos, nedves levegő idézi elő.

Példát hozva fel, a múlt ősszel orsz. méretű kaptárban egy törzset 30 kereten láttam telelni deszkából épült méhesben, a röp-lyuk 5 cm. nyire volt meghagyva s mondhatom, hogy minden bepakolgatás nélkül, a legszebben telet ki. Ebből következtetve az ilyen mennyiségben nagyon elegendő, ha a fentebb elsorolt módokat alkalmazkodunk.

Debreczen, 1904. szeptember 20.

Czeising Lajos,

a Hajdumegyei Méhészegylet II. titkára.

A méhek értelmiségéről.

Bethe Albert német physiologus néhány év előtt elemzés tárgyává tette azt a kérdést, vajjon van-e jogunk és okunk a hangyáknál és méheknél lelki tulajdonságokat feltételezni. A válasz a kérdésre tagadó volt. Szerinte a hangyáknak és méheknek nincsenek érzékei, nincs tehát módjukban tapasztalatokat gyűjteni és cselekvéseiket azokhoz alkalmazni. Náluk minden inger az érzéki észrehevés küszöbe alatti, öntudatlan; vagyis ezek az állatok tisztán, gépiesen hajtják végre összes látszólag észszerű cselekvéseiket is.

Bethe felfogásával merően ellenkezik a Buttel-Reepené, a ki »*Reflexgépek-e a méhek*« cím alatt nemrég kiadott könyvében nyomós érvekkel bizonyítani igyekszik, hogy Bethe téved, mert a méhek fejlett lelki étellel felruházott lények, melyek örökölt ösztöneiken kívül, maguk is szereznek képességeket és számtalan példáját észlelhetni náluk a tapasztalásnak, tanulékonyságnak és eszmé-társításnak. Bethe szerint a méheknél a kölcsönös »egymásra hatás« (a hogy ő azok közlési képességét nevezi) vegyi anyagok útján történik Buttel-Reepen ellenben sok olyan tényt hoz fel, melyek Bethe elméletével meg nem magyarázhatók. Ha a méhrajból el-rabolják az anyát, sajátságos izgalom vesz erőt a rajon. A méh-tömeg kedélyes zümmögése, mélyebbé, vontatottá, fájdalmassá válik.

Ilyenkor azt mondja a méhészt, hogy a méhek sirnak. Izgatottságuk ezenfelül abban is nyilvánul, hogy ilyen állapotban nyugtalanok s hajlandóbbak a szúrásra. Bethe erre azt mondja, hogy az anya eltűnésével bizonyos sajátos szag távozik el a kaptárból és ezt a hiányt — mintegy vegyi inger megszűnését — veszi észre a raj. Buttel-Reepen ezzel szemben nem kételkedik abban, hogy a méheknek megvan az a képességük, hogy hangokkal megértessék magukat egymással s hogy egyes méhek panaszos zümmögését utánozzák ösztönszerűleg a többiek.

A méhek hangtelfogó képességét bizonyítja egy másik megfigyelés is. Röviddel a rajzás előtt a méhek egyetlen nagy tömegben gyülekeznek a röplyuk előtt. Egyszerre néhány méh jelenik meg a röplyukban, hangosan zümmögve. Erre a jeladásra — mert kétségtelen, hogy erről van szó — az egész tájoló méhtömeg visszatódul a kasba s tele tömi magát mézzel, hogy a vándorlás közben s alapítandó új lakásukban szükségét ne szenvedjen. A jeladó méhek valószínűleg a parancsnok szerepét játsszák a rajban.

Tudvalevő dolog, hogy a méheknek megvan az a képességük, hogy a kaptárból kirepülve, nagy távolságból is visszatalálnak abba. Bethe ezt valamely ismeretlen, de öntudatlan erővel magyarázza, mely a méhet nem épen a kaptárhoz, hanem a tér azon pontjához vezeti vissza köralakban, melyből a röplése kiindult. Az ilyen kör sugara legfeljebb 3 km. lehet. Buttel-Reepen viszont teljes határozottsággal megállapította, hogy nem valami ismeretlen erő, hanem igenis a helyi emlékező tehetsége vezeti vissza a méhet a kaptárhoz.

Mint látjuk, a szakértők nézete ugyancsak eltérő e tárgyban és a vita még távolról sincs eldöntve. Valószínű azonban, hogy Buttel-Reepen nézete fog diadalmaskodni, mert állati életjelenségeket pusztán materialiszticus alapon, pszichológiai tényezők felvétele nélkül magyarázni nem lehet.

Á. V.-ből.

Egy kis japáni rokonszenv.

Tisztelt Szerkesztő ur! Azbizony még mindig gyengélikedem — a mint Benkő volt igazgató-alelnök ur fejezte ki magát a márciusi vál. ülésben — s írnom sem igen szabad, s megvallom, nagy

kedvem sincs hozzá, de az ügyet tekintem és szólok összes méhésztel foglalkozó feleimhez s kérdem, hogy ismerik-e a *Japáni akáczt* = *Sophora Japonikát*? s ha igen, hol vannak azok a szaktanárok s ezeknek vezetői, tanácsadói, irányítói, hogy ugy nem ismertetik e drága és egyetlen julius—augusztusi mézelő fát, a mely bizonynyal egy hajszállal sem áll hátrább semminemű tekintetben ismert közönséges akácunknál. Sőt tekintve bő-bő mézelését, teméntelen pazar voltát s még azt is, hogy gyönyörűsége — akácyszerű — nagy diszfává növi ki magát s igen kedvelt disz-sorokat ültethetni belőle sétányok s más utczaik sorok számára, — valóban csodálom, hogy ez a nagybecsű fánk teljességgel nincs fölkarolva. S Kolozsvárt magában is alig található 20—30 példány kinőtt fa. A *vöröskereszt* szanatorium tőszomszédságában látható vagy 4—5 kinőtt példány s hogy mit miveltek azokon éppen az én méheim jul. 10-től aug. 14-ig, bámulatos dolog volt, nap-nap után látszott az arany nedű s a népben való gyarapodás.

Lássunk utána tisztelt vándortanári kar s ismertessük meg, kedveltessük meg jövésünk-menésünk, érintkezéseink alkalmával e fát s rendeltsük el Kovács Antal felügyelőnkkel, hogy e fából igyekezzen minden méhészkedő társunk szerezeni és ültetni, mielőbb, mert az az egyetlen hibája, hogy 10—12 esztendő előtt nem virágzik, de akkor aztán oly bőven, a melyet még ember nem látott! Óhajtanám, hogy pár tized alatt legalább is annyi lenne belőle, a hány méhcsalád van országunkban Szeretném, hogy akác és *Sophora*, *Sophora* és akác ékesitse utczainkat, befásítható más helyeinket, — mert igen nagy dolog ám az mégis, hogy egy végzetlenül hasznos fa, ilyen későn tűnjék az illetők szemeiből S ezt is a kormánytól várjuk.

Bizony pedig ebben, így a mint fönnebb is emlitém, legelső sorban a kormánynak kell kezdeményezni lelkes közegei által. S elrendelni, hogy e fából csemeték bőségben termeltessenek az állami faiskolákban s még magánosok s illetve testületek telepein is.

Néhány év előtt — a mint emlékszem, éppen az Országos Méhész-Egyesület érdemes titkára Binder kollegánk küldötte fűnekfának az e fajta csemetéket ingyen, — de legtöbben még így is *retourozták*. S pedig ma már ontaná az akkori fák a mézet —

mint a mi telepünkön s más egyeseknél az a néhány, a mit akkor kaptunk.

Ünnepélyesen kérem hát vezetőségünk irányítóit, hogy tegyenek meg mindent, hogy a különben is igen szép növésű, gyönyörű alaku és lombozatu s kiválóan bőmélző fa oly mennyiségben szaporíttassék, hogy pár tized alatt versenyezhesünk akáczosainkkal. Udvarokra, házak, lakások elébe ültetve, a hol másokat el nem árnyékol, gyönyörűséges árnyékot ad és látványt nyújt. Én hat héten keresztül élveztem ezt az idén, e kellemes játékot, habár beteg voltam, be kelletvén járnom éppen déli időben az intézetbe, úgy lelkembe nyomult a gyönyörű kép, hogy szólnom kellett róla és pedig még mindig avval az édes meggyőződéssel, — hogy a kollíziók itt is, ott is kiegyenlítettnek s aztán éppen olyan szépen folytatjuk dolgainkat, mint az a pár millió méhecske az általam érintett s újra meg újra fölkarolásra ajánlott Sophoráinkon. Örökítsük meg drága hős népünk e nagy esztendejét mi is e ránk nézve nagy jelentőséggel biztató mozgalmunkkal.

Szentgyörgyi Lajos.

Hangok a méhkasból.

(Elbeszélés.)

Ti lágyan döngicsélő, zümmögő kis pajzán munkások csak daloljatok — én titeket megértetek . . . .

A ti halk zsongó-bongó dalotok zsolozsma, mely az alkotó véghetetlen bölcseségét dicséri; dal, mely mesét regél a nagy természet titkaiból, szózat azoknak, kik a mindenség tarka fátyolán keresztül látni tudnak. Vegyetek engem kis szárnyaitokra s repüljetelek velem erdők, mezők illatos virágai közé; meséljetelek nekem a ti világotok történetkéiből — én szívesen hallgatom

* * *

És ti kis méhecskék meghallgattok engem, elviszítek gondolataimat messze-messze, előmbe tárjátok újra a történetet s én a ti döngicséléseteket tolmácsolom beszélek helyettetek s hivatkozom rátok, hogy ahhoz semmit hozzá nem tettem, abból semmit el nem vettem.

Akit érdekel, kövessen!

* * *

Hosszu idő telt el azóta. Az évek gyorsan váltották egymást, sok fiatal üde arczon hagyott az idő mély barázdát s kitartó küz-

dés, az élet viharában bátor férfias munka sok részére meghozta a kiérdemelt gyümölcsöt. Minden megváltozott . . .

Egy kis falut ösmerek azonban, Erdély bérczei között eldugva, melynek lakói nehéz munkájukkal ép oly fáradtsággal tengetik éltöket, mint egykoron; ott még minden a régi. A kis falusi templom imára hívó hangja ép oly ezüst csengésű, mint régen . . ., a Benkőék öreg diófája most is úgy kihajlik az út szélére, mint akkor, midőn kis telkük falusi csendjét még vidor gyermekkac zaj zavarta meg.

Ezelőtt huszonkét évvel Kászon-Jakabfalva érdemdús bírāja nemes, nemzetes Benkő Mózes volt. Jó negyvenöt év körüli, mindenki által szeretett, tisztelt gazdaember, ki kis vagyonkáját még apjától örökölte s azt megkészserezve, öreg napjaira a szép jövő boldog álmképét szötte, midőn majd Sándorkája, akkor még 5 éves kis piros pozsgás hosszú ingü — de meglehetősen verekedő hírben álló — fia fogja majd azt kezelni, annak hajdani nagyságát helyreállítani. — Sándorka — mint mondani szokás — apja szemefénye volt, daczára annak, hogy a mélatekintetű, alvó szemű kis hét ördög a szomszédság gyümölcsfáinak, jámbor szárnyas jószágainak esküdt ellensége volt, s nem egy macskakarmolás az arczán bizonyított a mellett, hogy a kis Benkő születvén ijjas planéta alatt, legnagyobb előszeretettel a taktika offenzívát cultiválta, minek mint mondom az arcz diktándó irkához hasonló bevonalozása mellett még az a szomorú következménye is megvolt, hogy a vadonat új nadrág egy-két nap után már folytonossági hiányokban szenvedve, a mulandóság theoriája mellett szolgált megdönthetlen bizonyítékul. A tiszta igazság kedvéért csak egy ünnepnap tettet hozom fel a pedagógia érdekében, midőn is egy pünkösti ünnep másodnapján az egész falu összezsűdült, csalogatván Sándorkát cukorral a toronyból, mely helyet a kilátás, de inkább hiszem, a galambok miatt tartotta czélszerűnek ténykedése helyéül kiszemelni. Ilyen merész kirohanás után igen természetesen a pipaszár is működésbe jött, hagyván Sándorka leghusdúsabb testrészen dombornyomatu hieroglifákat, melyet magyarul »nevelésnek« szoktak nevezni. A cselekvő az öreg Benkő bíró uram volt, a szenvedő drágalátos fiacskája Sándorka, ki azóta nemcsak Sándor, hanem Benkő Sándor urrá nőtte ki magát, egy erdélyi nagyobb város társadalmának egyik legrokonszenvesebb tagjává, ami csak a mellett bizonyít, hogy az öreg bíró uram pipaszárának a nevelésre nézve mesés buverejűnek kellett lennie.

Ezen bemutatás után — bocsánatot kérve Sándor barátomtól, hogy lovagkori élelményeiből (a ló a mogyorópálcza volt) ily discret dolgot árultam el — rögtön mentségére is sietek.

Az öreg Benkő Mózes sokoldalú gazda volt. Kora regg pa-

csirta dala már a mezőn találta, s midőn a függőlegesen letűző égető napsugár izzadságot csalt ki homlokán, utolsó volt munkásai között, ki az eke szarvát elengedte, vagy az ásót megtisztította a reá ragadt göröngyöktől. Belső telkén szép kis méhest rendezett be; mert mint mondá, nem szabad a jó gazdának csupán a föld, meg a szeszélyes időjárásra támaszkodnia; és ezen elvét egy pár rossz termésű év igazolta is. Ő azonban alig érezte meg a sors eme mostohaságát, mert méhei, a szorgalmas kis szárnyasok a rájuk fordított kis munkáért tizszeresen fizettek. Olyan aranyárga csurgatott méze messze vidéken nem is volt ám senkinek, mint Benkő Mózes bíró uramnak.

Hát ez a méhes mondom a gazdasági udvaron túl egy keskeny, de hosszú kertben volt felállítva, melynek végén a vén diófa adott hűs árnyékot utra kihajló lombkoronájával a tikkadt utasoknak.

A kis Sándorka e helyet szerette legjobban. Nem volt nagyobb boldogsága, mint ha a méhesbe belopózhatott s órák hosszáig nézte, a soha nem pihenő kis jószágokat, melyek egyik virágról a másikra szálltak, minden virágkehelyből szittak harmat tiszta mézet s jól megrakodva aranyszínű himporral, vissza-vissza szálltak a kis lakukba. Oly öröm szállta meg ilyenkor gyermek-lelkét. A kis méhek is ösmerték barátjukat, körülrepkedték, danoltak neki messzi — erdők, ligetek, csalityok hűs öléből, s ha kinyújtá kis kezét. rászálltak azok pár pillanatra, onnan vállára, fejére. Soha egyik sem szurta meg. A méhek és Sándorka elválhatatlan jó barátokká lőnek.

Ide hordta Sándorka a telek másik végéről letördelt napraforgókat, georginákat s a kasok előtt magasra nyujtva a kis méhek százával siettek elfogadni az ajándékot. Nem bántották, mert ösmerték egymást

Oh! ti komoly tudósok, ti városi delnők, ha ti tudnátok azt, hogy a poros utcák, a házak tömkelegén túl a természet ezer pompájú himes kertje virit, akkor megérténétek azt, hogy a kis méhek — az alkotmányos köztársaság — kis szárnyasai beszélni tudnak.

Sándorka s a kis méhek megértették egymást! . . .

* * *

A nyári napnak ábránd szövő tűnő képeit felváltja a rideg, enyészetet hirdető fagy. Eloszlanak a szivárványszínek, a hajnalbibort árny takarja el — s a szürke egyformaság más képet mutat. Mi a természetben törvény, az az emb. rnél a sors. Benkő Mózes uram háza vész tanyája lett.

(Folyt. köv.)

Lapszemle.

Magyar Méh 9 ik számában báró Ambrózy Béla »A phacelia« czim alatt a phaceliával eddig szerzett tapasztalatait írja le, mindenkinék ajánlva ezen kiváló mézelő növény vetését. *Ludvig Ede* »A mézharmat kérdése meg van oldva« czim alatt tapasztalatai során apodictice kimondja, hogy »1. A mézharmat légköri csapadék. 2. A huzamos szárazság és erős éjjeli lehülés (derült időben) hozza azt létre. 3. A mézharmat a növények kipárolgott és lecsapódott nedve. 4. Minél magasabb és nedvdúsabb valamely növény, annál nagyobb mézharmatot ad. 5. Minden növény a benne levő czukoranyag arányához képest adhat mézharmatot.*

»*L'Apiculteur*« 9. számában *Thibault* folytatja »Notes sur l'Essaimage naturel« czimü közleményét, azt irván, hogy a természetes rajzásra befolyással van 1. a méh természete és faja; 2. egy vagy több éves anya jelenléte és 3. herék jelenléte a családban. Az 1. pont alatti megfigyelés során czikkező azt észlelte, hogy egy és ugyanazon közönséges faju családnál a rajzás sokszor eltéréseket mutat. Husz éven át 50 családnál tett észleletei alapján azt írja, hogy ezek közül ezen 20 év alatt 42% utód nélkül eltűnt, 50% adott 1—9 utódot (rajt), 4% 10—19 rajt, 2% 20—29 rajt és 2% 30-nál több rajt. Ebből azt következteti, hogy azon kezdő méhészt, ki csak egy családdal akarná a méhészkedést megkezdeni, 100 esetben 42-szer kiteszi magát annak, hogy a család el fog pusztulni. A 2. pont alatt nézve 301 raj megfigyelése után azt tapasztalta, 43% a mult évben is rajzott törzsektől származott, 20% olyan családokból, melyek 2 évvel ezelőtt, 15% melyek 3 évvel ezelőtt, 8% melyek 4 évvel, 5% melyek 5 évvel, 4% melyek 6 évvel és 5% melyek 7 és több évvel ezelőtt rajoztak utoljára; tehát 78%-a a rajoknak olyan anyákkal rajzott, melyek 3 évnél nem voltak idősebbek, a miből az következik, hogy a rajzást legelőnyösebben akkor akadályozzuk meg, ha egy évnél idősebb anyákat családainknál nem türünk. A 3. pont alatt nézve megjegyzendő, hogy csak azok a családok rajzanak, melyeknek heréik vannak.

* Ezt az öt pontot azért közöljük, hogy tisztelt olvasóinknak alkalmat adjunk ebben a kérdésben szerzett tapasztalataikat lapunk hasábjain feleletképen közreadni.

Tagsági díjat fizettek.

1902-re : Piroska Mihály Bözöd-Ujfalu 4 K., Fazakas Dénes Bözöd-Ujfalu 4 K. 1902 és 1903 ra : Kopinecz Antal Iztáncs 4 K., Kiss József M.-Kályán 4 K., Engelsmann József és fia Ó-Becse 4 K. 1903-ra : Katziány Gyula Kétfodony 2 K., Hadnagy Mihály Lissnyó 4 K., Galambos Sándor Ó-Becse 4 K., Karácsony Sándor Kékes 2 K., Molnár Imre Felek 4 K., Bács György B.-Hunyad 4 K., Dr. Hedrich István Lekencze 4 K., Huber Virtim Nyén 4 K., Róm. kath. tanító-egyesület Gyergyó 4 K., Pandek Antal Ó-Becse 4 K., Laurencz András Abafája 2 K., Kovács Jenő N.-Iklód 4 K., 1903 és 1904-re : Lélek Gáspár Makó 8 K., 1904. II. felére : Dr. Mezei Ödön törzsorvos Sz.-Udvarhely 2 K., 1904-re : Gyergyó-alfalvi áll. népiskola Gy.-Alfalva 4 K., ifj. Páder Ferencz Gyórsziget 4 K., Nagy Elek Lippa 4 K., Mihály Gergely K.-Vásárhely 4 K., Bocskay Sándor Nyir 4 K., Szilágyi Márton Kolozsvár 4 K., Zsögön Rác Mihály Kolozsvár 4 K.

Kolozsvárt, 1904. szept. 22.

Rác Zsögön, pénztárnok.

Helyreigazítás.

»A vándorkaptárom« című cikkben a 151. lapon, első sorban »és 2—2« helyesbitendő »2 elöl 2«; a 16. sorban: »egy közfal heveder« helyesbitendő: »*ugy közfal*«. — Megjegyeztetik, hogy az egész kaptár országos méretű keretekre van berendezve.

Szerkesztői üzenetek.

H. I. dr. — *Szegzárd.* Helyesbités megtörtént; hirdetés megjelent. Üdvözlét!

Sz. L. — *Kolozsvár.* Megtörténik.

G. R. — *Cs. Keresztur.* Rakkaptárak orsz. méretű keretekre, teljesen felszerelve: Kühne F.-nél Budapesten kaphatók.

Sz. P.; L. I.; S. L. — Kérdésükre ugyanazt feleljük, mint fent G. R.-nek.

Cz. L. — *Debreczen.* Üdvözljük sorainkban. Közleménye megjelent. A kért cikksorozat legnagyobb szíveséggel közzöljük. Viszontlátásra.

Tartalom: Egyesületi élet. *Dr. Baláss Ferencz.* — Méhész-estélyek. *B.* — Október havi teendők a méhesben *U. V.* — A legegyszerűbb, legjövendőlegesebb és legolcsóbb méhészkedés. *K. M.* — A röplük téli szükítése. *Czeising Lajos* — A méhek értelmiségéről. *A. V.-ből.* — Egy kis japáni rokonszenv. *Szentgyörgyi Lajos.* — Hangok a méhkasból. — Lapszemle — Tagsági díjt fizettek. — Helyreigazítás. — Szerkesztői üzenetek.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt, Kossuth Lajos-utca 10. sz.